

BURZYĆ SIĘ (43) *vb impf*

się (28), się (15).

inf burzyć się (5). ◇ *praes 1 sg* burzę się (1). ◇ *2 sg* burzysz się (1). ◇ *3 sg* burzy się (13). ◇ *2 pl* burzycie się (1). ◇ *3 pl* burzą się (9). ◇ *praet 3 sg f* burzyła się (2). ◇ *n* burzyło się (1). ◇ *3 pl m pers* burzyli się (3). *subst* burzyły się (1). ◇ *fut 3 sg m* będzie się burzył (1). ◇ *imp 3 sg* niech się burzy (2). ◇ *con 3 pl m pers* by się burzyli (1). *subst* by się burzyły (1). ◇ *part praes act* burząc się (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI(XVIII) – XVIII w.

1. *Wzbierać, zrywać się gwałtownie, falować, kłębić się, szumieć; exaestuarē Calep, Cn; aestuarē, efferuescere, feruere, furire, inaestuarē, turbare Cn (7) : WróbŻołt ee2v; Morze się burzy ze dna y wály jego rozmiotáne będą Leop 4.Esdr 16/12; PudłFr 26; Calep 380b; A morze/ z powftánia wielkiego wiatru/ burzyć się poczynáło. WujNT Ioann 6/18.*

W przen (1) : á dopuści się burzyć tym złym wiatrom nád námi: to iest/ wymyśláczom/ burzycom/ á pochlebcom światá tego RejPos 51.

Przen: Zachowywać się niespokojnie, kręcić się, miotać się (1) : PAttrz więc kiedy się kłięża/ v ołtarzá burzą/ [...] Jedno ledwe kozyełkow/ iż nie przewracáią. RejZwierc 106.

2. *Buntować się, występować, powstawać przeciw komu, opierać się komu; srożyć się (30) : iż się tak burzą nieprzyaciéle twogi á przeciwko tobie wyfoko głowy swoie wynośłá. RejPs 124; RejWiz 150; BibRadz Ps 82/3; [okoliczne krolestwa] iáko się zá náłzey pámiéci burzyły RejZwierc 185; CzechRozm 138v; IVż wiedz że ci Burzyńcy ták się czyłcie burzą/ Y łzpetnie się s pogány więc w potrzebie kurzą. PaprPan Bb3; SkarŻyw 471; NiemObr 65; Niech się łzátan burzy/ niech kácerze łzturmuiá/ niech Tyránnowie miecze ośtrzą ReszPrz 6.*

burzyć się (na)przeciw(ko) komu, czemu (8): powiedziano Filipowi krolowi iże Armenia przeciw iemu się burzyła/ która iemu była poddana HistAl B4; GliczKsiąż N8v; co dáley to bárzyey się [Żydzi] przeciw Moizéłzowi y Aaronowi burzyli BielKron 41, 418v; RejPos 74v; CzechRozm 148; SkarŻyw 483; WujNT 521.

burzyć się na kogo (8): RejKup d4; gdy widzimy iż się ná nas łprzećiwncy burzą. LubPs T2; OrzList d3; nie był ielzczę duchownym/ przeto się nań Rzymiáne burzyli/ ále był w dobrej obronie v Konráda Celárzá BielKron 176v; názáiutrz lud wśzyćiek burzyć się ná Moyzéłzá y Aaroná począł SkarŻyw 492; ReszPrz 107; SkarKaz 42b; Burzy się dziećię ná łtárego/ y podły ná zacnieyźzego. SkarKazSej 661b.

burzyć się nad kim: A tám iuż łnádnie táké záváždy poznawáią/ Ktorzy Pánu dúfáiąc/ o nic nie niedbáią. Ale się nád owymi ielzczę więcęcy burzą RejWiz 169v.

burzyć się z kim: czyniáć im [innym panom] pośłúżeństwo/ á burząc się z nimi przeciwko thák dobrotliwemu Pánu łwemu. RejPos 74v.

W przen (4) : ty^m się więcęcy jego hardoścz vporná burzyła. ForCnR E; SkarKaz 121a.

Fraza: »świat się burzy« (2): RejZwierc 206; á nam izali się niegodzi/ prawdzie páńłkiey świađectwá wydáváć? nie tylko w ten czás kiedy nas rádzi łłucháią/ ále pogotowiu kiedy się świat burzy NiemObr 5.

3. *Fermentować, musować, pnieć się, wzbierać samorzutnie; confervescere, defervescere, feruere Cn (6) : March¹ A4; tedy będzie przicz czarny/ á zawždy fie w łobie będzie burzył FalZioł V 71v.*

W przen (4) : A niewiełz pod pokrywką co fie w gárncu kurzy/ Tákież w oney połtáwie/ co fie we łbie burzy. RejWiz 141.

Fraza: »krew się burzy«: Bo wmlodym/ látá kwitną/ síły co dzień przybywa/ krew fię wnim wrzácá burzy SkarŻyw 136.

Zwrot: »burzyć się jako moszcz« [szyk zmienny] (2): RejWiz 78v; Bo náthurá człowiecza zázwdy fie burzy iáko mołzcz/ áż gdy fie włtoi RejZwierc [121]v.

Formacje pochodne: oburzyć się, rozburzyć się, wzburzyć się, zaburzyć się, zburzyć się, zoborzyć się; oborzać się.

Cf **BURZĄCY, BURZENIE**

ZZie